

לחלב הדק הפרוס ומבדיל בין הקרביים. 'פדר' – היפוך אותיות 'פרד', המפריד בין הקרבים העליונים לתחתונים. ואותו חלב ראוי לפורסו ולכסות בו. וכן נהגו חשובי האומות לפרסו על הצלי. וגם אם יהא שם לחלבים כולם (וכן מצוי בלשון חכמים בכ"מ; 'אברים ופדרים' כלומר חלבים), ייקרא כן בעבור שהוא השומן הנפרד מן הבשר. וכן הוא כינויו בפי חכמי הטבע. עד כאן מהרמב"ן ז"ל (וע' ראב"ע שם).

דף כו

'הכא בשבת עסקינן'. יש להוכיח שמותר להטיל גורל בשבת בדומה לגורל שבכאן שאין בו זכיית ממון אלא עבודה, כגון מי יאמר קדיש או יעלה לתורה בשבת. ורק להטיל גורל כדי לזכות במנה לאכילה וכד' – אסור אף בדבר מצוה, כגון לאכילת לחם הפנים (עפ"י מגן אברהם סוס"י שכב. ושם הוכיח מגורל שעושים ביום הכפורים להרבה פוסקים. ובנתיב חיים העיר מדוע לא הוכיח מהפייס שבכל שבתות השנה). ויש מתירים רק בכגון גורל מתוך הספר, ולא בהטלת פתקים שנכתבו אתמול בקלפי (עפ"י שבות יעקב כד, מובא במשנ"ב שם סקכ"ד). בשער הציון (אות כג) פקפק על ראיית המג"א לאסור גורל של חלוקה, כי שמא הטילו גורלות אף ללחם הפנים [רק הוכירו במשנה 'יום טוב' משום ההידוש בסיפא שמנות חולין אסור אף ביו"ט], או שמא כיון שלא הגיע ממנו כזית לכל אחד לא הטילו גורלות על דבר מועט.

עוד יש לשאול על הוכחתו להתיר הגורל לומר קדיש וכד', שמא דוקא כאן מותר שאין שבות במקדש [ודוחק לומר משום שיכולים להטיל הגורל מאתמול – שתלוי הדבר במחלוקת אמוראים בעירובין קג אם בכגון זה שבות התירו. גם י"ל ששבות קלה היא שמותרת לכו"ע אף שאפשר מאתמול. גם י"ל שמשום הרגשת העזרה יש ענין להטיל בכל יום ואין זה נחשב כאפשר מאתמול]. וצ"ל שעיקר הוכחות המג"א מכך שסתמו בגמרא ולא פירשו שההתר בפייס בשבת משום שאין שבות במקדש. וכן מכך שלא פירשו התר גורל בחלוקת לחם הפנים.

(ע"ב) 'בשבת באחד עשר; הוא עצמו בתשעה ושנים בידם שני בזיכי לבונה'. אף על פי שהקטרת הבזיכים היתה לאחר הקטרת אברי התמיד, ואם כן היה יותר ראוי לפייס עליהן בפייס הרביעי של העלאת האברים למזבח – אך לפי שהרבה מיני עבודות מפייסים עליהן בפייס השני, הפיסו עמהן גם על הבזיכים (תוס' הרא"ש).

יש להעיר שלדברי הרמב"ם (תמידין ד, ט) גם עבודות המוספים נכללו בפייס השני, שהזוכה בעבודה מסוימת בתמיד עוסק באותה עבודה בקרבן המוסף, ועל כן אין מן התימא שגם הבזיכים נכללו בפייס זה. אכן בתוס' רא"ש נסתפק בדבר זה, שמא עשו פייס נוסף בשבת בשביל קרבנות המוספים. ולפי סברה זו הקשה מדוע פייסו על הבזיכים עם עבודות התמיד.

'תני ר' חייא, פייס פעמים י"ג פעמים י"ד...' כן דרכו של ר' חייא בכמה ברייתות, בסיכום ההלכות ומניינן; בפסחים מב: מז: ב"ק ד: מכות כב.

'זהתניא י"ז – ההיא דלא כרבי אליעזר בן יעקב אלא כרבי יהודה'. כן היא גרסת רש"י. ומפרש י"ז כהנים – העוסקים בתמיד מתחילתו ועד סופו, בשבת שבתוך החג; י"ג ששינו במשנה (לעיל כה.). ועוד אחד המעלה אברים מן הכבש על המזבח [דלא כראב"י שאותם שהעלו לכבש העלו למזבח, אלא כרבי יהודה], ועוד שני כהנים לשני בזיכים, ועוד אחד לניסוך המים.

[כעין זה מפרש רבנו אליקים, אלא שבמקום השוחט והזורק הוא מונה מקטיר קטורת ומכניס מחתה – ומפרש י"ז כהנים' העובדים בשעת הולכת התמיד והקטרתו].

ורבנו הננאל גורס 'וד לא כרבי יהודה'. ופרשו התוס' י"ז כהנים – הזוכים בכל הפייסות בכל יום; י"ג ששנינו בתמיד, ועוד אחד המעלה אברים למזבח [ודלא כראב"י], ועוד אחד המרים את הדשן, ועוד שנים להכניס קטורת ומחתת גחלים להיכל [ודלא כרבי יהודה שהכנסת מחתה זוכה בה המקטיר, ויכול להכניס בעצמו או ליתן למי שירצה].

והתוס' – ישנים (ותורא"ש וריטב"א) מפרשים י"ז כהנים – בפייס השני; י"ג שבכל יום, שני כהנים לבזויים בשבת, ועוד אחד לניסוך המים בחג, ועוד כהן הזוכה בהכנסת מחתה. [ודלא כרבי יהודה שאומר לא היה פייס למחתה אלא המקטיר זוכה לזה שעמו, ודלא כראב"י שהפייס הרביעי היה מיוחד להכנסת מחתה]. והטעם שמחתה היתה בפייס השני ולא בפייס השלישי של הקטורת, פרשו הראשונים: כי סובר התנא הזה שהמחתה אינה מעשרת [שלא כסתימת הגמרא לעיל כה: וכן הביא הרמב"ן מהירושלמי שהמחתה מעשרת], ומפייסים בה חדשים עם ישנים.

'פר קרב בעשרים וארבעה'. יש אומרים שהיות ודרשו (בחולין יא.) ונתח אתה לנתחיה – אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחיה, אם כן צריך להשאיר את האברים בשלמותם, ושני כהנים [או שלשה – בגרה] היו מוליכים את האבר כשהוא שלם (כן כתב הר"ד וכ"ה בתוספתא פ"א. וכן פסק הרמב"ם מעשה הקרבנות ו, יח-ט). ויש סוברים שלא הקפידה תורה אלא שינתחו נתחים חשובים ולא נתחים קטנים [וכדרך שהקצבים היו נוהגים בזמן ההוא, שהיו מנתחים חתיכות גדולות חשובות לשלחן מלכים], הלכך אין איסור לחתוך אבר גדול של פר לשני חלקים או שלשה – כפי החלוקה המפורטת במשנה (עפ"י פרוש הראב"ד לתורת כהנים ד, ה. וע' גם במאירי).

ויש מי שצדד לומר שאין בכלל איסור 'נתחיה לנתחיה' אלא לאחר שנתחו נתחים מהבהמה, לשוב ולנתחם עוד, אבל אם מלכתחילה בחיתוכו מן הבהמה חותך חלקי אברים, כגון שחותך השוק תחילה ונותנו לכהן אחד ואחר כך חותך הירך ונותן לכהן אחר, או שחותך חצי מהעוקץ והחצי האחר מחובר לבהמה ואחר כך חותך החצי השני – לית לן בה (עפ"י שו"ת חות יאיר קיא)

כתב בחות-יאיר שם, מכך שהראב"ד לא השיג על הרמב"ם במה שכתב שאסור לחתוך האברים לנתחים – נראה מזה שהראב"ד בעל ההשגות אינו בעל הפירוש לתורת כהנים. כי שלשה ראב"ד' היו בדור ההוא.

ואולם החיד"א (ב'שם הגדולים' א) השיג על דבריו, והוכיח מדברי הראב"ד עצמו שהוא המפרש לתורת כהנים הוא בעל ההשגות. וכן מבואר מדברי החפץ-חיים (בזבח תודה ערכין יז) ומכמה אחרונים.

ולענין הנסכים, כתב רבנו יהונתן: כשמביאים שני כהנים את נסכי האיל – מביאים בשני כלים, או גם בכלי אחד שיש לו שני אזנים, זה אוחו מכאן וזה מכאן.

ובשפת אמת צדד בדבר, שמא צריך להביא את הנסכים בכלי אחד בדוקא. ולפי הנחה זו, שלשה כהנים היו נושאים את נסכי הפר בכלי אחד, כדי שלא יישפך היין בעלייתם בכבש [והלא מדת הנסכים מכוונת, לא פחות ולא יותר, והיו צריכים להיזהר שמאומה לא ישפך, לכך הוצרכו שלשה], אבל משום כובד המשא לא הוצרכו לשלשה, שהרי אם די בכהן אחד לרבע ההין, ודאי די לחצי ההין בשנים.

'אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב'. מדברי רש"י בתמורה (לב) נראה שביד הבעלים ליתן עבודת קרבנו לכל כהן שירצה. ובתוס' שם נחלקו על כך, שלא מצינו שתהא זכות זו נתונה ביד הבעלים. ולדבריהם אפשר שכל כהן הקודם בו זוכה.

ע' משנה למלך תמידין ד, ט שנסתפק בשאלה זו על פי דברי רש"י כאן. ונקט מצד הסברה שכל הקודם זוכה. ותמה מדוע לא תקנו חכמים פייס כדי שלא יבואו למריבה. והעיר הרש"ש על שלא הביא מחלוקת רש"י ותוס' בתמורה. ויש מי שכתב שאם לא באו הכהנים לידי הסכמה מי יזכה בקרבן היחיד – עליהם לעשות פייס [אבל בקרבן ציבור, משמע, אפילו אם רצו להסכים ביניהם על סדר מסוים – אינם רשאים, שזוהו כבוד של מעלה שהגורל יקבע מי הוא אשר בחר בו ד' לשרתו ובמה. ועוד, כשמסכימים לוותר הרי זה נראה כזולזול קצת] (עפ"י חדושים ובאורים).
 נראה שאפשר לקיים דברים אלו אף לפרש"י בתמורה – כאשר הבעלים לא נתנו לכהן מסוים לעבוד. וכן משמע קצת מדברי התוס' להלן (מא): שאין חילוק בין קרבן יחיד לקרבן ציבור לענין זכות העבודה בו – כאשר הבעלים אינו כהן. ויש מדייקים מדברי רש"י בתחילת המסכת (ב): שהיה פייס אף בקרבן יחיד, ונקטו שכן היא דעת הירושלמי (עפ"י שו"ת כוכב מיעקב ח"ב ג), ויש לפרש זאת ג"כ בדרך זו. וע"ע גבורת ארי וחונן דעה.

ככתבם וכלשונם'

'אמר רבא: לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר ... אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא...'

'כי בכל הוראת משפט יש ספיקות וצדדים שוים לכאן ולכאן, וכבר אמרו בעירובין (ג:) וחגיגה (ג:) שאף על פי שהללו אוסרין והללו מתירין אלו ואלו דברי אלקים חיים וכולם מרועה אחד ניתנו. ובאור זה כי הדבר ידוע שיש חילוקים בנפשות... ולפיכך רובה של תורה בעל פה, כמו שאיתא בגטין (ס:), כי מה שבכתב הוא כולל כל ישראל, וכל הנפשות שוות בה, וזהו הכללים, אבל בפרטים מתחלקים כמו פרטי הנפשות, וכמו שיש ברפואת הגוף חילוקים בין טבעי גופים ובין השתנות הדורות, שלא מה שיועיל לגוף זה ודור זה יועיל לאחר, כן ברפואות הנפש. ומזה נצמחו כל המחלוקות בתורה שבעל פה, שכל אחד אמר כפי מדרגת נפשו מה שראו לתיקונה ולרפואתה. ולפיכך אלו ואלו דברי אלקים חיים, ששניהם ניתנו מרועה אחד כפי חלוקת הנפשות כך הם חלוקת המשפטים. ובמקומו של רבי אליעזר היו כורתין עצים לעשות פחמין בשבת, במקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב (שבת קל.). ולא היו חוטאין ח"ו, וכדמסיים שם במעשה דעיר אחת שאדרבה כפי מדרגת אותם הנפשות, דבר גדול עשו בזה וקבלו שכון משלם על חיבוב המצוה כל כך, ואעפ"י שאחרים אילו עשו כן היו נענשים ומחויבים מיתה למקום על חילול שבת.

ובזה נתפארו בני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל – שהם יודעים בכל עת כפי הראוי לאותו עת והרפואה המועלת לטבעי הדור ההוא, ולפיכך הם הראויים להיות מורים מה יעשו ישראל. וכן שבט הלוי הם מסוגלים ונבחרים לזה, לדעת המעשה הראוי לכל נפש ולכל דור ביחוד, כי דבר זה הוא על ידי הדביקות הגמור בהשי"ת, כמו שאיתא בסנהדרין (צג:) וד' עמו – שהלכה כמותו בכל מקום דהיינו אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא שאמרו ביומא שם, הוא על ידי מה ש"ד' עמו" תמיד, כמו שנאמר שויתי ד' לנגדי תמיד וכל מגמת לבו רק היות שלוחי דרחמנא לעבודתו ולא נמשכים אחר שום ענין מענייני העולם, על זה נאמר ורגלי חסידו ישמר... (מתוך שיחת מלאכי השרת, עמ' 9).

ע"ע: מי השלוח ח"א לקוטי הש"ס יומא; ח"ב בהעלותך ד"ה אם יהיה; צדקת הצדיק קצח; עלה יונה עמ' שלז; דרשות בית ישי (מהדרו' תשס"ד עמ' תנב).

(ע"ב) 'אמר רב אשי: אף אנן נמי תנינא, ולמנסך אומר לו הגבה ידיך, שפעם אחד נסך על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן. שמע מינה.' 'פרש"י ז"ל: ולמה לי למיתני באתרוגיהן' – אלא ודאי לאשמועינן שאין הניסוך המים אלא בשעת נטילת לולב ואתרוג דהיינו בשחרית... ואם תאמר, ודילמא נקט 'אתרוגיהן' (ללמד) שלא חשו לכבוד מצות האתרוג ורגמוהו בהם? ויש לומר דהא פשיטא, דכיון שהכירו בו שהוא צדוקי זהו כבודו של אתרוג, לקדש בו השם לענין כזה' (ריטב"א. וע"ע בחדושי בית מאיר. וע' חדושים ובאורים פירוש נוסף בגמרא).

'מניין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירי עצים בשני כהנים...' בטעם החילוק בין תמיד של שחר ותמיד של בין הערבים אם כהן אחד מביא שני הגזירים או שני כהנים – ע' בדרשות בית ישי מה"א (מהר"ד תשס"ד עמ' שדמ-שמו).

דף כז

'... מקבלה ואילך מצות כהונה. וסמך ידו ושחט לימד על השחיטה שכשירה בזר.' אין כאן דרשה נוספת אלא כיון שמוכח מלשון הכתוב שמקבלה ואילך מצות כהונה ולא קודם לכן, מעתה ושחט נסמך על הכתוב קודם, שהבעלים הסומכים הם יכולים לשחוט [ושמא הם דברי הסבר אביי לבנו, ואינם מגוף הברייתא] (עפ"י שיה יצחק. ובזבחים ל"ג 'סמך' כלל).

ז'נתנו בני אהרן למה לי – למעוטי הפשט וניתוח. ואכתי איצטריך, סלקא דעתך אמינא כיון דלאו עבודה דמעכבא כפרה היא, לא תיבעי כהונה' – אבל הפשט וניתוח אפשר שיצטרכו כהונה, כי לגבי נתינת האש על המזבח נחשבים הפשט וניתוח לעיקר כפרה כיון שהם בגופו של הקרבן (עפ"י תוס' להלן מו: ד"ה תחילתו, ועוד. וע"ש בתו"י וברש"י, ובקה"י פסחים סו"י נח).
או בדרך זו: לאחר שגילה הכתוב בנתינת האש שצריכה כהונה, הרי כל עבודה שלאחר קבלה צריכה כהונה אפילו אינה מעכבת כפרה, ובכלל זה הפשט וניתוח (עפ"י תוס' ישנים).

ז'ערכו למה לי, למעוטי הפשט וניתוח. ואימא הכי נמי לגופיה?...' גרסה זו תמוהה כי מה צורך ללמד לגופו שעריכת הנתחים צריכה כהונה, והלא מקבלה ואילך מצות כהונה ואף עבודות שאינן מעכבות הכפרה. ואכן מדברי הראשונים נראה שלא גרסו שאלה זו (ע' תוס' ישנים תורי"ד ועוד. וכ"נ מרש"י ותוס'. הגהות רי"א חבר). וגם הגר"א בהגהותיו מחק קושיא זו.
ומהרש"א כתב לתרץ קצת שהקושיא מבוססת על סמך הדרשה המובאת בסמוך, ללמוד מן הכתוב הזה שטלה טעון ששה – שלפי זה אין הכתוב מיותר למעט הפשט וניתוח (וע"ע שיה יצחק; מקום שמואל לר"ש אשכנזי, שער התירוצים; משחת אהרן לרא"ז מאוסטראה).

(ע"ב) ז'כי יש לך עבודה שכשירה בלילה ופסולה בזר.' הקושיא מבוססת על הנחה פשוטה מסברה שאין עבודה חשובה לחייב עליה מיתה לזר אלא עבודת יום בלבד (עפ"י תוס' ישנים).
ופירש בחזון איש (קכו, יט), לא אמרו סברה זו אלא בעבודות שהתורה הכשירתן בלילה מפני שאינן חשובות כשאר עבודות, אבל אין לשלול חיוב זה בעבודה חשובה שהכשירתה תורה בלילה וכגון ניסוך המים [לדעת כמה ראשונים שכשר בלילה] או נסכי יין הבאים בפני עצמם. וע"ע חדושים ובאורים.